

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 51-52 (2015)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 51-52 (2015)

Ιστορικόν του κτηματολογίου μονών και ναών
της Ιεράς Μητροπόλεως Νικοπόλεως

Φιλάρετος Βιτάλης

doi: [10.12681/prch.28316](https://doi.org/10.12681/prch.28316)

Copyright © 2015, Φιλάρετος Βιτάλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βιτάλης Φ. (2015). Ιστορικόν του κτηματολογίου μονών και ναών της Ιεράς Μητροπόλεως Νικοπόλεως. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (51-52), 223–232. <https://doi.org/10.12681/prch.28316>

Ἀρχιμ. Φιλάρετος ΒΙΤΑΛΗΣ*

Ἱστορικὸν τοῦ κτηματολογίου μονῶν καὶ ναῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως

Προλεγόμενα

Ἦ, διὰ τὸν κώδικα τὸν ἐπιγραφόμενον «Κτηματικὴ περιουσία τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ναῶν τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης», ἱστορικὴ διερεύνησις ἡμῶν ὀφείλεται εἰς τὸν ἐξῆς πρακτικὸν σκοπὸν:

Αἰδεσιμώτατοι ἐφημέριοι τῆς τε πόλεως καὶ τῶν χωρίων πλειστάκις προσέρχονται εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αἰτούμενοι βεβαιώσεις ἐκ

---

* Δεδομένης τῆς ἀπόφασις τῆς Συντακτικῆς Επιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ να ἀφιερῶσει τὸν ἀνά χειράς τόμο στη μνήμη τοῦ μακαριστοῦ αρχιμανδρίτη Φιλάρετου Βιτάλη (1929-2012), ποῦ υπηρέτησε τὴν τοπικὴν ιστοριογραφίαν, δημοσιεύεται ἐδῶ τὸ παρὸν, ἀδημοσίευτο μέχρι τῶρα, ἀρθροῦ τοῦ. Ὁ συγγραφέας ολοκλήρωσε τὸ ἀρθρο τὸ 1968 καὶ τὸ υπογράφηκε ὡς *πρωτοσυγγελλεῦδων Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως*. Ὅπως θα διαπιστώσει ὁ ἀναγνώστης, τὸ ἀρθρο ἀποτελεῖ προϊόν τῆς μακροχρόνιας ἐνασχόλησις τοῦ συγγραφέα με τὸ ἀρχαιολογικὸν υλικὸ ποῦ φυλάσσεται στο Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. Πραγματεῦται τὸ ἐνδιαφέρον ζήτημα τῆς σύνταξις τοῦ κτηματολογικοῦ κώδικα τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας τῶν μονῶν καὶ ναῶν τῆς ἀνωτέρω Μητροπόλεως. Ἡ ἀπόφασις τῆς Συντακτικῆς Επιτροπῆς να τὸ ἐντάξει στὴν ὕλη τοῦ περιοδικοῦ δὲν υπηρξε μόνον μιαν ἀφιερωματικὴ λογικὴ, οὔτε ὀφείλεται μόνον στο γεγονός ὅτι ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα διασωζόμενα, μετὰ τὸ θάνατό τοῦ, ἀνέκδοτα ποινήματά τοῦ. Πρόθεσις τῆς Συντακτικῆς Επιτροπῆς εἶναι, ἐπίσης, να καταδείξει τὴν ἐπιστημονικὴ μεθοδολογίαν καὶ θεματολογίαν τοῦ Φιλάρετου Βιτάλη, καθὼς ἡ ἐν λόγω μελέτη ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ δείγμα τῆς ἐργογραφίας τοῦ, ἡ ὁποία διακρινόταν ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησίν τοῦ με ζητήματα τοπικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μέσω τῆς ἀξιοποιήσις τῶν ἀρχαιολογικῶν πηγῶν τῆς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. Τὸ κείμενον δημοσιεύεται με ἐλάχιστα διορθώσεις σε τυπογραφικὰς ἢ ἄλλου εἶδους ἀβλεψίαις καὶ με ἐλάχιστα παρεμβάσεις ποῦ συνίστανται κυρίως σε διευκρινίσεις τῶν παραπομπῶν τοῦ στη βιβλιογραφίαν ἢ στο ἀρχαιολογικὸν υλικὸ. Αὐτὸ κατέστη ἀναγκαῖον γιὰ δύο λόγους. Κατ' ἀρχάς, ὁ συγγραφέας συνήθιζε στις μελέτες τοῦ να παραπέμπει σε ἀδημοσίευτα ἀρθρα τοῦ, γεγονός ποῦ υποδεικνύει ὅτι σκόπευε να τα δημοσιεύσει ἀργότερα. Ἐπιπλέον, τὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, τὸ ὁποῖον ἀρχικὰ εἶχε ταξινομήσει ὁ συγγραφέας, ταξινομήθηκε ἐκ νέου, τὸ ἔτος 1999, ἀπὸ ἐρευνητικὴν ὁμάδα τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων με ἐπικεφαλὴν τὸν καθηγητὴ κ. Γεώργιον Πλουμίδην. Ἐτσι, σημειώνονται στις παραπομπὰς οἱ ἀριθμοὶ τῶν κωδικῶν κατὰ τὴν δύο ταξινομήσεις, ὅπως δημοσιεύτηκαν στους σχετικὸς καταλόγους τοῦ Ἀρχείου.

τοῦ ὡς εἴρηται κώδικος περὶ τῶν κτημάτων καὶ λοιπῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν ἐν οἷς ἐφημερεύουσι ἐνοριακῶν Ναῶν ἢ τῶν παρεκκλησιῶν αὐτῶν, προκειμένου νὰ χρησιμοποιήσωσι ταῦτα, καὶ δὴ ἐνώπιον Δικαστηρίων, εἰς τὸν ἱερὸν ὄντως ἀγῶνα τῆς ὑπερασπίσεως τῶν θιγομένων αὐτῶν συμφερόντων παρὰ διαφόρων τρίτων.

Ἐτέθη ὁμως τὸ ἐρώτημα, κατὰ πόσον ὁ ὑπ' ὄψιν κῶδιξ κέκτηται ἀδιαφιλονίκητον κῦρος καὶ αὐθεντίαν, καθ' ὅσον οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τοῦ τὶς ὑπῆρξεν ὁ συντάξας, ἐπὶ τῇ βάσει τίνων δεδομένων στοιχείων καὶ κατὰ ποῖον χρόνον τοῦτο ἐγένετο.

Ἐντεῦθεν ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον, ὅπως διευκρινισθῇ τὸ θέμα, ἐξ οὗ καὶ ἀνεδιφήσαμεν εἰς τοὺς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, εὐτυχῶς, διαφυλασσομένους κώδικας, ἐξ ὧν συνελέξαμεν στοιχεῖα ἀρκούντως ἐποικοδομητικά ἐπὶ τοῦ προκύψαντος ζητήματος.

Θέλομεν δ' ὡς ἐκ τούτου νὰ πιστεύωμεν, ὅτι καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὗτος δὲν ἀπέβη εἰς κενόν.

† Φ.

A'

Οὐδὲν ἐπίσημον «Κτηματολόγιον» ὑπῆρχε, κατ' ἀρχὴν, συντεταγμένον καὶ ἀποκείμενον ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, ἐμφαῖνον τὰ πάσης φύσεως, περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν τε ἱερῶν Μονῶν καὶ Ναῶν αὐτῆς.

Πρῶτη σκέψις συντάξεως τοιοῦτου φαίνεται ριφθεῖσα κατ' Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1890, ἐν τῇ συνεδρία τῆς Δημογεροντίας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωακείμ Α', τοῦ Σγουροῦ, ἀφορμῆς δοθείσης ἐκ τῆς εἰδήσεως, ὅτι ὑπάλλληλος τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως περιέρχεται, κατ' εἰδικὴν ἐντολήν, τὰς ἐπαρχίας ἐξελέγχων τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν χριστιανικῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τοῦτο γνωρίζομεν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4^{οῦ} μέρους τοῦ σχετικοῦ πρακτικοῦ, τῆς 4^{ης} Ἰουλίου τοῦ ἔτους ἐκείνου, διαλαμβάνοντος, ὅτι τὸ Συμβούλιον τῆς Δημογεροντίας ἐθεώρησε

4) Τὴν πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου περὶ τοῦ ὅτι ἐπειδὴ ἡ Σεβαστὴ ἡμῶν Κυβέρνησις ἀπέστειλεν ὑπάλλληλόν της πρὸς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Κράτους, ὅπως ἐξετάσῃ καὶ καταγράψῃ τὰ κτήματα τῶν Μονῶν, οὗτος δὲ κατ' αὐτὰς ἀφίκετο ἐνταῦθα καὶ ἐπειδὴ αἱ ἐργασίαι τῆς καταγραφῆς ἄρξεται ὅσον οὕπω ἵνα δὲ μὴ διάφοροι Μοναὶ εὐρεθῶσιν ἀπροπαράσκευοι εἰς τὴν προσαγωγὴν τῶν τίτλων ἐφ' ὧν στη-

ρίζεται ἡ κυριότης τῶν κτημάτων των, ἐγκρίνει ὅπως ἀποσταλῆ αὐτοῖς ἐγκύκλιος προσκαλοῦσα τοὺς ἐπιτρόπους τῶν Μονῶν νὰ καταθέσωσιν ἐντὸς μηνὸς εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως τοὺς τίτλους τῶν κτημάτων των, τὰ σχετικὰ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἐπίσημα καὶ πᾶν ἕτερον ἔγγραφον ἀποβλέπον πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τῆς κυριότητος.¹

Μετὰ παρέλευσιν ἔτους περίπου διεπιστώθη, ὅτι οὐδὲν ἐκ τῶν προαποφασισθέντων ἐγένετο. Πιθανώτατα ὁ τότε ἀφιχθεὶς ὑπάλληλος νὰ κατηυθύνθη πρὸς ἑτέρας ἐν Ἠπειρῷ ἐπαρχίας, ἐπιφυλαχθεὶς δι' εὐθετώτερον χρόνον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Πρέβεζαν. Τούτου ἕνεκα καὶ ἠτόνισεν ἡ δοθεῖσα ἐντολὴ τῆς Μητροπόλεως, ἣτις τῶρα εὐρίσκεται εἰς θέσιν δυσχερῆ, ἐπανακάμψαντος τοῦ ἀνωτέρω ἐκτάκτου ὑπαλλήλου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ. Καὶ περὶ τούτου εὐγλώττως ὁμιλεῖ τὸ ἐν τῷ κώδικι καταστρωθὲν πρακτικὸν τῆς 27¹⁵ Μαΐου 1891 τ. ἔ. περὶ τε τῆς σημειωθείσης ἀπραξίας καὶ περὶ τῶν δεόντων γενέσθαι.

Ἡ Δημογεροντία ἀπαρτιζομένη ἀπὸ τοὺς κάτωθεν Δημογέροντας συνήλθεν ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Κωνσταντίου Πρωτοσυγκέλλου σήμερον τὴν 27 Μαΐου 1891 ἔτους, ὅπως σκεφθῆ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως.

Ὁ Προεδρεύων ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἀφιχθέντος πρὸ ἑβδομάδος τοῦ ἐκτάκτου ὑπαλλήλου πρὸς ἐξέλεγχιν καὶ καταγραφὴν τῶν Μοναστηριακῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν ἰδιοκτησιῶν καὶ διορισθείσης εἰδικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐνέργειαν, ἡ Κυβέρνησις παρήγγειλεν ἵνα διορισθῆ καὶ ἐκ μέρους τῆς Μητροπόλεως ὡς ἀντιπροσώπου τῶν τε Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν ἐπίτροπος συνεργασθησόμενος μετὰ τῆς ἀνωτέρω Ἐπιτροπῆς.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ πρακτικοῦ τῆς τετάρτης Ἰουλίου π.ἔ. ἐπειδὴ ὁ προεδρεύων δὲν εὗρεν ἐν τῷ Γραφεῖῳ οὐδὲν ἔγγραφον ἰδιοκτησίας Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν καὶ οὐδεμίαν πληροφορίαν σχετικὴν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Σ. Μητροπολίτου, ἐνέκρινε νὰ ζητηθῶσι παρὰ τε τοῦ Ἀρχιερέως ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων ὅπως συνωδᾶ ταῖς ὁδηγίαις αὐτῶν καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐν Ἰωαννίνοις, ἐνεργηθῶσι καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ μέχρι σήμερον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἦλθαν ὁδηγίαί, ἐξ Ἰωαννίνων ὅμως ὁ ἐκέισε Μητροπολίτης διὰ τῆς ἀπὸ 18 Μαΐου ε. ἔ. ἐπιστολῆς του πληροφορεῖ ὅτι ἐν Ἰωαννίνοις συνέστη καὶ εἰργάσθη ἐπιτροπὴ εἰς ἣν ἔλαβε μέρος καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Μητροπόλεως ἐντολῆ τῆς Μ(εγάλης) Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι τοιοῦτον δεόν γενέσθαι καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀξιοῖ ἐν ἐλλείψει τοῦ Μητροπολίτου κ. Ἰωακείμ νὰ κρατῆ ἡ

¹ Κώδιξ Α΄ Πρακτικῶν τῆς ἐν Πρεβέζῃ Δημογεροντίας (1882-1894), σελ. 169. [Σημείωση τῆς Συντακτικῆς Επιτροπῆς, στο ἐξῆς: Σ.τ.Σ.Ε.: Πρόκειται γιὰ τον κώδικα αρ. 72 τῆς ταξινόμησης Βιτάλη / αρ. 45 τῆς ταξινόμησης Πλουμίδη, βλ. ΒΙΤΑΛΗΣ 1979· ΠΛΟΥΜΙΔΗΣ 2001.]

ἐνταῦθα Μητρόπολις τὸν τῶν Ἰωαννίνων ἐνήμερον τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐνταῦθα διορισθείσης ἐπιτροπῆς.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἡ Δημογεροντία ἀκούσασα καὶ τὴν γνώμην τῶν ἐν τῇ Συνεδριάσει ταύτῃ προσκληθέντων καὶ παραστάντων κ.κ. Ἐπιτρόπων τῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν καὶ εἰδοποιηθεῖσα παρὰ τῆς Σ(εβαστῆς) Κυβερνήσεως ὅτι ἐπείγει ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς προέβη εἰς διορισμὸν Ἐπιτρόπου, καὶ ὡς τοιοῦτος παμνηφεὶ ἐξελέξατο τὸν κ. Περικλῆν Λουρόπουλον, ἐντέλλεται δὲ εἰς τὸ Γραφεῖον νὰ ἐφοδιάσῃ ἀμέσως διὰ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων τὸν διορισθέντα καὶ εἰδοποίησῃ τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν, συνάμα δὲ φροντίσῃ περὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφασισθέντων κατὰ τὴν 4 Ἰουλίου π. ἔ. νὰ προσκαλέσῃ τοὺς ἐπιτρόπους τῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, ἵνα ὑποβάλωσι ὅσον τάχιον τοὺς τίτλους τῶν ἰδιοκτησιῶν καὶ κατάλογον ἀκριβῆ τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας μεθ' ὄλων τῶν λεπτομερειῶν, περὶ τῶν ὀρίων πρὸς διαφώτισιν τοῦ Ἐπιτρόπου.

Ὁ Προεδρεύων
Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος
Πρωτοσύγκελλος Κωνσταντίος

Οἱ Δημογέροντες
Χρ. Τζιόκος
Δ. Σκέφερις
Κ. Τόλιας
Μιλτ. Κακαμπίνης
Σ. Κερασοβίτης²

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο τότε, πλὴν οὐδεμία περαιτέρω διασώζεται ἐν τοῖς κώδιξι πληροφορία περὶ τῶν συντελεσθέντων.

Ἐν τούτοις, γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἔλαβε χώραν ἡ ἀπαρχή, καταρτισθέντος ἐνὸς κτηματολογίου παρ' ἐπιτροπῆς, συσταθείσης κατόπιν κυβερνητικῆς διαταγῆς, καὶ ἐργασθείσης ἐπὶ παρουσία καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν ἀπεσταλμένου αὐτῆς ὑπαλλήλου. Ἐνδέχεται ἀντίγραφον τῆς τοιαύτης καταγραφῆς νὰ παρεδόθη καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν ἢ προηγουμένως αὕτη, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσαχθέντων στοιχείων, νὰ κατήρτισε προχείρως τοιοῦτον κατάλογον. Πάντα ταῦτα ὁμως ἀποτελοῦν ὑποθέσεις. Καὶ τὸ θέμα τῆς συντάξεως ἐπισήμου Κτηματολογίου ἔσχε καὶ δευτέραν φάσιν, ἣν παρακατιῶν βλέπομεν.

² Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 187.

B'

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως δι' εἰδικῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἐν ἔτει 1909 ληφθεῖση, ἐνετάλη τὰς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ δικαιοδοσίαν Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅπως καταρτίσωσι ἐπίσημα Κτηματολογία, τουτέστι βιβλία αὐθεντικῶς καταγράφοντα καὶ διαλαμβάνοντα ἅπασαν τὴν κτηματικὴν περιουσίαν τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν ἐν λειτουργίᾳ ὄντων ἱερῶν Ναῶν καὶ ἱερῶν Μονῶν.

Οὕτως καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ἀφίκοντο τὰ σχετικὰ ταῦτα πατριαρχικὰ γράμματα, ἀναγνωσθέντα ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος Πρεβέζης, τῇ 6^ῃ Δεκεμβρίου 1909, καθ' ἃ φαίνεται σαφῶς ἐν τῷ σχετικῷ πρακτικῷ, ἔχοντι οὕτω:

Ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α(ὐτοῦ) Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου κ. Ναθαναήλ, συνήλθε σήμερον εἰς συνεδρίαν ἡ Ἀντιπροσωπεία συγκειμένη ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἥτοι τῶν κ.κ. Γεωργίου Περδικάρη, Ἀριστείδου Βακατάτση, Θεοδώρου Πανέτου, Ἰω. Τσοῦμα, Ἡλία Ἀντωνάτου, Χαρ. Χαϊνοπούλου, Ἀλεξ. Κτενᾶ, Σπυρίδ. Δημουλίτσα καὶ Ἀποστ. Τσέκη παρόντος καὶ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς Σπυρίδωνος Π. Τσοῦτσουρα καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ἐπελήφθη τῶν ἐξῆς ζητημάτων.

α. Ἀνεγνώσθησαν τὰ ὑπὸ χρονολ. 29^{ης} Σεπτεμβρίου 1908, 2^{ας} Σεπτεμβρίου καὶ 29^{ης} Ὀκτωβρίου 1909 Πατριαρχικὰ καὶ Συνοδικὰ γράμματα συνιστῶντα τὴν προσήκουσαν ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ τῶν περὶ αὐτὴν Σωματείων ἐνέργειαν πρὸς καταρτισμὸν Μητρώου ὄλων τῶν κτημάτων τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν τῆς Ἐπαρχίας μετὰ τῶν συνόρων αὐτῶν καταγεγραφομένων ἅμα ἐν τινι κώδικι τῶν ὑπαρχόντων σχετικῶν τίτλων ἰδιοκτησίας τούτων, ἀντίγραφον δὲ τοῦ τε Μητρώου τῶν κτημάτων καὶ τοῦ κώδικος τῶν τίτλων ἀποσταλῆ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα γενήσεται ἡ προσήκουσα ἐνέργεια ἐν καιρῷ πρὸς ἐξασφάλισιν τούτων διὰ τῆς ἐκδόσεως τίτλων. Ἡ Ἀντιπροσωπεία λαμβάνουσα ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν τὰ ἀνωτέρω καὶ διασκευασμένη προκειμένου μὲν περὶ τῆς καταγραφῆς τῶν κτημάτων τῶν ἱερῶν Μονῶν Ἁγίας Τριάδος, Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Ἁγίου Θωμᾶ μετὰ τῶν παρεκκλησιῶν αὐτῶν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, Ἁγίου Μηνᾶ καὶ τῆς ἐξοχικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος διορίζει διμελῆ ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν κ. Γεωργίου Τσακαλώτου καὶ Π. Ράφτη, οἵτινες κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς θέλουσι προβῆ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης ἐπὶ ἀμοιβῇ καθορισθησομένη ὑπὸ τῆς Οἴκου. Ἐπιτροπῆς. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἀπογραφῆς τῶν κτημάτων τῶν ἱερῶν τῆς πόλεως Ἐκκλησιῶν ἀνατίθεται εἰς τὴν οἰκείαν Ἐπιτροπὴν

ἐκάστης Ἐκκλησίας ἵνα καταρτίσῃ τὸν ἀπαιτούμενον κατάλογον διὰ τὰ κτήματα ἐκάστης. Ὅσαι δὲ τυχόν ἐκ τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων δὲν ἤθελον δυνηθῆ ἴσως τῶν ἵνα καταρτίσωσι τοὺς οἰκείους καταλόγους δύνανται νὰ ἀναθέσωσι τὸν καταρτισμὸν εἰς τὴν ὡς ἄνω Ἐπιτροπὴν ἐπὶ ἰδιαιτέρα ἀμοιβῇ καταβαλλομένη ὑπὸ τοῦ ταμείου τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας.³

Τοιουτοτρόπως, ὅθεν, ἤρξατο ἡ προσπάθεια καταγραφῆς, ἐπισήμως, τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν τε ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν τῆς Πρεβέζης, ἣτις ὅμως δὲν ὑπῆρξεν, ὡς φαίνεται, οἷα ἐζητεῖτο καὶ ἀνεμένετο, τ. ἔ. δὲν εἶχε καθολικὸν χαρακτήρα δι' ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν, διότι πιθανώτατα ὁ ἐν τῷ μεταξύ ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ Μητροπολίτου Ναθαναὴλ συνετέλει νὰ μὴ δοθῶσι ἐγκυκλίως διαταγαὶ καὶ πέραν τῆς πόλεως Πρεβέζης. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ὁ ὑποβληθεὶς κατάλογος τις οἶδε διατὶ παρουσιάζε πλείστας ὄσας ἐλλείψεις καὶ ἀσαφείας. Ἐντεῦθεν ὁ νέος Μητροπολίτης Ἰωακείμ Β', Βαλασιάδης, εἰς τὴν, κατὰ τὴν 17^η Φεβρουαρίου 1912 γενομένην, συνεδρίαν τῆς Ἀντιπροσωπείας

συνέστησεν, ὅπως γένηται λεπτομερὲς Κτηματολόγιον ὄλων τῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, καὶ εἶτα μετὰ μελέτην ἀποσταλῆ σχετικὴ ἔκθεσις εἰς τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐργαζομένην ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων Ἐπιτροπὴν παρακαλουμένην ὅπως μετὰ μελέτην πληροφόρησῃ ἡμᾶς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐξασφάλισεως αὐτῶν. Ἐγκριθείσης τῆς προτάσεως αὐτῆς τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου ...⁴

Προηγουμένως, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 12^{ης} Ἰανουαρίου ἰδίου ἔτους,

ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος ἀνέφερεν ὅτι ἡ ἀντιπροσωπεία ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 6^{ης} Δεκεμβρίου 1909 σκεπτομένη ἐπὶ τῆς προτάσεως τῶν Πατριαρχείων περὶ καταρτισμοῦ Μητρώου ὄλων τῶν κτημάτων τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν τῆς ἐπαρχίας μετὰ τῶν συνόρων αὐτῶν προκειμένου μὲν περὶ τῆς καταγραφῆς τῶν κτημάτων τῶν Ἱερῶν Μονῶν Ἁγίας Τριάδος, Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Ἁγίου Θωμᾶ μετὰ τῶν παρεκκλησιῶν αὐτῶν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, Ἁγίου Μηνᾶ καὶ τῆς ἐξωχικῆς οἰκίας* τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος διώρισε διμελῆ Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. Γεωργίου Τσακαλώτου καὶ Π. Ράπτη, οἵτινες κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς θέλουσι προβῆ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς

³ Κῶδιξ Β' Πρακτικῶν Ἀντιπροσωπείας τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος Πρεβέζης (1903-1925), σελ. 151. [Σ.τ.Σ.Ε.: Κώδικας Βιτάλη 72 / Πλουμίδη 59]

⁴ Αὐτόθι, σελ. 211.

* Σ.τ.Σ.Ε.: προφανῶς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἀνωτέρω.

ταύτης ἐπὶ ἀμοιβῇ καθορισθησομένης ὑπὸ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι καὶ ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 13^{ης} Δεκεμβρίου 1909 συνῶδὰ τῇ ἀποφάσει τῆς Ἀντιπροσωπείας μετεκαλέσατο τοὺς Κυρίους Γεώργιον Τσακαλώτον καὶ Παναγιώτην Ράπτην εἰς οὓς καὶ ἀνέθεσε τὴν τοιαύτην ἐργασίαν ἐπὶ ἀμοιβῇ ἐκ λιρῶν Γαλλίας εἰς ἕκαστον ὀκτῶ καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἕκτοτε οὐδεμία ἐνέργεια ἐγένετο δέον νὰ γένηται σκέψις περὶ τούτου χάριν αὐτῶν τῶν συμφερόντων τῆς Κοινότητος. Ἡ δὲ Ἀντιπροσωπεία διασκευασμένη ἀνέθηκε τῇ Οἰκονομικῇ Ἐπιτροπῇ ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς τε προκατόχου Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας εἴτε διὰ τῶν αὐτῶν μελῶν τῆς τότε διορισθείσης Ἐπιτροπῆς εἴτε διὰ τῆς ἐκλογῆς ἄλλων.⁵

Ὡς φαίνεται ὁμως καὶ αὖθις τὸ ἔργον τοῦτο βραδύτατα προὐχώρει ἢ καὶ ἐν πολλοῖς στάσιμον παρέμενε, τουθόπερ οὐδαμῶς ἦτο εὐχάριστον, διότι τὸ θέμα ἦτο οὐσιῶδες. Ἐπειτα καὶ ἡ Γενικὴ Διοίκησις, προφανῶς τῆς Ἡπείρου, εἶχεν ἐπισήμως ζητήσει τοιοῦτο κτηματολόγιον, οὗ ἔνεκα καὶ οἱ ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ διαχειρισταὶ τῶν ἐν λόγῳ περιουσιῶν κατέστησαν ἐπὶ μᾶλλον διστακτικοί. Δὲν ἦτο ὁμως δυνατόν ἄλλως γενέσθαι. Δι' ὃ καὶ ἐγκυκλίως ἐζητήθησαν ἀπὸ μέρους τῶν ὑπευθύνων ἐπιτρόπων, ὅπως ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας ἀποσταλῶσι τὰ ἤδη αἰτηθέντα κτηματολόγια ἐκάστης Μονῆς καὶ ἐκάστου Ναοῦ. Τοῦτο ἐνδεικτικῶς καταδείκνυται ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τῆς Δημογεροντίας, τῆς 5^{ης} Δεκεμβρίου 1913, ἐνθα

ἐγκρίνεται ἵνα δι' ἐγκυκλίου διαταχθῶσιν αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν νὰ καταρτίσωσι τὰ παρά τῆς Γενικῆς Διοικήσεως ζητούμενα Κτηματολόγια αὐτῶν καὶ ὑποβάλωσι ταῦτα τὸ πολὺ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν διὰ τὰ περαιτέρω.⁶

Ἡ ταχθεῖσα οὕτως προθεσμία παρήλθεν ὡς φαίνεται ἄπρακτος. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται πῶς, μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς δεκαμήνου, περίπου, τὸ ὑπ' ὄψιν θέμα ἀψηχόλησε καὶ αὖθις τὴν Δημογεροντίαν, εἰς τὴν ὁποίαν

ἐγνωρίσθη, ὅτι κατόπιν ἐγγράφου αἰτήσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως πρὸς τὴν ἐνταῦθα Διοίκησιν διετάχθη ὁ Ἑρμηνεὺς τοῦ Πρωτοδικείου Πρεβέζης κ. Χαράλαμπος Φονταράς, ὅστις ἠτοίμασε κατάλογον Κτηματολογικόν, ὅστις ὁμως περιορίζεται μόνον εἰς τὰς Ἱερὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς

⁵ Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 208-209. Πρβλ. Βιτάλη Φιλαρέτου, Ἀρχιμανδρίτου, Αἱ ἐν Σκαφιδακίῳ Πρεβέζης Ἱερὰὶ Μοναὶ Ἁγίας Τριάδος καὶ Ἁγίων Ἀποστόλων (ὑπὸ δημοσίευσιν).

⁶ Κώδιξ Ε' Πρακτικῶν τῆς ἐν Πρεβέζῃ Δημογεροντίας (1913-1926), φ. 15ν. [Σ.τ.Σ.Ε.: Κώδικας Βιτάλη 76 / Πλουμίδη 49]

Μονὰς τῆς Πρεβέζης οὐχὶ δὲ εἰς τὰς τῶν χωρίων καὶ ὅτι διετάχθησαν καὶ αἱ Ἐπιτροπαὶ τῶν ἐνταῦθα Ἱερῶν Ἐκκλησιῶν νὰ καταρτίσωσιν ὡς τάχος Καταλόγους Κτηματολογικοὺς τοὺς ὁποίους νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ὑποβληθεὶς κατάλογος τῶν Κτημάτων τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Πρεβέζης τυγχάνει ἐλλειπῆς διὰ ταῦτα ἐνεκρίθη νὰ ζητηθῇ ἐγγράφως παρὰ τοῦ κ. Εἰσαγγελέως ὁ καταρτισμὸς καταλόγου κτηματικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Κυβερνητικῆς καταγραφῆς περιλαμβάνων καὶ τὰ κτήματα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ τῶν χωρίων.⁷

Περαιτέρω εἰς τοὺς κώδικας οὐδὲν ἀναφέρεται, ἐξ οὗ συμπεραίνομεν, ὅτι τὸ ἔργον, ἤχθη τελικῶς εἰς αἴσιον πέρας, στηριχθὲν ἐπὶ συγκεκριμένων στοιχείων, ἐπισήμως δὲ βεβαιωμένον.

Μίαν καὶ μόνην σχετικὴν εἶδησιν εὔρομεν εἰς τὴν ὑπ. ἀριθ. 81/238 καὶ ἀπὸ 28¹⁵ Ἰουλίου 1918 ἐγκύκλιον τοῦ Μητροπολίτου Νικοπόλεως Ἰωακείμ Β', ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς Ἐφημερίους, Παρεδροδημογέροντας καὶ Ἐπιτρόπους τῶν Ἱερῶν Ἐκκλησιῶν τῆς περιφέρειας, δι' ἧς συνιστᾶται καὶ παραγγέλλεται αὐτοῖς, ὅπως συντρέξωσι τοῖς παρὰ τοῦ Νομάρχου Πρεβέζης διορισμένοις διδασκάλοις πρὸς καταγραφὴν τῶν Κοινοτικῶν, Σχολικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν. Ἐν αὐτῇ ὑπογραμμίζεται, σὺν τοῖς ἄλλοις

νὰ μὴ ἀποκρύψητέ τι τὸ Ἐκκλησιαστικὸν καὶ νὰ μὴ ἀναμίξητε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν Κοινοτικὴν περιουσίαν, διότι ὡς γνωρίζετε εἶναι καταγεγραμμένη εἰς τοὺς κώδικας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὅλη ἡ περιουσία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν γνωρίζει καὶ τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον.⁸

Ἡ κατηγορηματικὴ αὕτη πληροφορία βεβαιοῖ ἡμᾶς, ὅτι εἶχε πράγματι πολὺ πρὸ τοῦ ἔτους 1918 συντελεσθῆ τὸ ἔργον τῆς συντάξεως τοῦ ἐπισήμου Κτηματολογίου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς – μοναστηριακῆς ἢ ἐνοριακῆς – περιουσίας, γεγονός ὅπερ εἶχεν καταστῆ γνωστὸν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργεῖον.

Ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι πρὸ τῆς οὕτως καταγραφῆς τῶν περιουσιακῶν στοιχείων ἐκάστης Μονῆς ἢ Ναοῦ παρατίθεται σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις, πρὸς κατατόπισιν προφανῶς τοῦ ἀναγνώστου.

Κατὰ ταῦτα, οὕτω πῶς κατηρτίσθη ὁ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως εὑρεθεὶς χειρόγραφος, ἐκ σελ. 162 ἐγγεγραμμένων καὶ 144 λευκῶν, χαρτῶος, διαστάσεων 24 x 37, κῶδιξ, ἐπιγραφόμενος «Κτηματικὴ περιουσία τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ναῶν τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας Νικο-

⁷ Αὐτόθι, φφ. 33v, 34r.

⁸ Κῶδιξ Ἐξερχομένων ἐγγράφων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως (1918-1927), σελ. 88-89. [Σ.τ.Σ.Ε.: Κώδικας Βιτάλης 85 / Πλουμίδη 79]

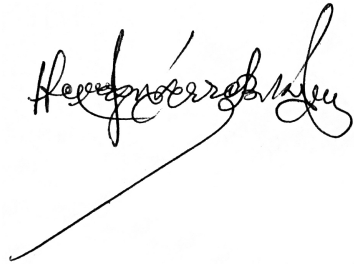
πόλεως καὶ Πρεβέζης», ὅστις, στερούμενος πάσης ἐτέρας, καὶ δὴ χρονολογικῆς, ἐνδείξεως, δεόν, συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, νὰ τοποθετηθῆ εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον 1909-1914.

Ἐπὶ πλέον ἀναφέρομεν, ὅτι τὸ τοιοῦτο Κτηματολόγιον ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον καὶ διὰ τῆς ἰδίας ὑπογραφῆς καὶ σφραγίδος ἐκύρωσεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. *Στυλιανός*, διὰ τῶν κατωτέρω, ἀναγραφομένων εἰς τὴν 162 σελίδα τοῦ ὑπ' ὄψιν κώδικος.

Εὐρόντες, ἅμα τῇ κανονικῇ Ἡμῶν ἐγκαθιδρύσει (23-11-1952) ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Θρόνῳ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν ταύτης Μητροπόλεως, τὸ παρὸν Κτηματολόγιον, καταρτισθὲν ἀπὸ ἀμνημονεύτου χρόνου, ἀποφάσει καὶ ἐντολῇ, ἀπὸ 6^{ης} Δεκεμβρίου 1903, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, κυροῦμεν τοῦτο διὰ τῆς Ἡμετέρας ὑπογραφῆς καὶ σφραγίδος.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 7^ῃ Δεκεμβρίου 1952
Ὁ Μητροπολίτης
(Τ. Σφρ.) Ὁ Νικοπόλεως Στυλιανός

Ἀρχιμ. Φιλάρετος Βιτάλης
 Πρωτοσυγκελλεύων Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς
 Μητροπόλεως Νικοπόλεως

ΣΩΣ

Βιβλιογραφία

- ΒΙΤΑΛΗΣ Φ.Α., 1979, *Το Ιστορικόν Αρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης*, Πρέβεζα
 ΠΛΟΥΜΙΔΗΣ Γ., 2001, Κατάλογος Ι. Μητροπόλεως Πρεβέζης, *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 35, 291-342